

som lægges paa lovgivningen likeoverfor den ene og den anden av disse grupper av retsgoder. Grundloven forbyr nemlig ubetinget at gi et lovbud tilbakevirkende kraft paa en saadan maate, at nogen lider skade derved med hensyn til sin personlige retsstilling eller uavhændelige retsgoder. Derimot maa, som det nedenfor nærmere vil bli paavist, grl. § 97 sammenholdt med § 105 forstaaes saaledes, at det staar lovgivningen frit for at gi sine bud anvendelse paa allerede bestaaende retsforhold, naar alene økonomiske interesser berøres derav, og der sørges for, at de tap, som maatte voldes ved et saadant lovbud, erstattes. Som følge herav falder det naturlig først og fremst i denne sammenheng at behandle den beskyttelse, som grl. § 97 yder mot overgrep likeoverfor individets personlige retsstilling, og senere behandle den beskyttelse for individets økonomiske rettigheter, som grl. §§ 97 og 105 oppstiller.

At der ved «lov» i grl. § 97 maa forstaaes enhver statsviljesytring av materiel lovs indhold — derunder ogsaa skattepaalæg — er klart.²⁰ At ogsaa nye grundlovsbestemmelser maa indgaa derunder, følger av, at den nævnte grundlovsparagraf maa henføres til grundlovens prinsipper, saaledes at man, som tidligere omhandlet, alene gjennom en ophævelse eller forandring av grl. § 112 vilde kunne bane sig veien f. eks. til et i grundlovsbestemmelses form git straffebed, som tilla sig selv tilbakevirkende kraft.

Hvad, som nævnt, grl. § 97 først og fremst har til hensikt at hindre er, at nogen handling, som var lovlig dengang den blev foretat, erklæres lovstridig og belægges med straf ifølge et straffebed, traadt i kraft senere end handlingens

²⁰ Forsaavidt skattepaalæg angaar, se høiesteretsdom i Retst. 1910, s. 170. Ved høiesteretsdom i Retst. 1919, s. 742 er det anset tilstedelig at en beslutning, avgitt av et administrativt organ, gjør indgrep i rettigheter, som er erhvervet før avgivelsen av vedkommende beslutning, men efter utferdigelsen av den lov som danner hjemmelen for beslutningen. — Se om sædvanerets tilbakevirkende kraft O. Solnørdal i Tidsskrift for Retsvidenskap 1919 s. 345 ff.

foretagelse.²¹ I like grad hindrer denne grundlovsbestemmelse, at handlingen, om den ved dens foretagelse var strafbar, rammes av en strengere eller av en helt anden og ikke aabenbart mildere straf end efter den ved handlingens foretagelse gjældende straffelovgivning.

Tok man grl. § 97 paa ordet, skulde lovgivningen ogsaa savne adgang til at tillægge nye bestemmelser til gunst for nogen tilbakevirkende kraft, f. eks. gi en ophævelse eller formildelse av et straffebed anvendelse paa tidligere foretagne handlinger. En saadan forstaaelse forbys dog av bestemmelsens aabenbare hensikt, som er at beskytte borgerne mot overlast og uretfærdighet fra statsmyndighetenes side. Det staar derfor i lovgiverens egen makt, hvorvidt han vil gi formildende straffebed anvendelse paa handlinger ældre end lovbudets ikrafttræden eller ikke, og hvad der i saa henseende skal ansees som lovens mening, blir i tvilstilfælde et av grl. § 97 uavhengig fortolkningsspørsmål.

Ogsaa paa anden maate end ved straffens bestemmelse kan nye lovregler faa betydning for en handlings strafbarhet. Saaledes ved ophævelse av straffepreskription eller ved forlængelse av de for denne tidligere foreskrevne frister. I saa henseende maa grl. § 97 medføre, at nye lovregler av denne art ikke kan gi sig selv anvendelse paa forbrydelser, som i kraft av de ældre lovregler allerede er preskribert ved den nye lovs ikrafttræden. Derimot kan de nye preskriptionsregler vel gis anvendelse paa dem, for hvis vedkommende preskriptionsfristen endnu løper. Ti det er først ved fristens utløp, at den av loven bestemte retsfolge indtrær, og denne retslige kjendsgjerning er i det heromhandlede tilfælde endnu noget fremtidig i forhold til de nye lovregler. Ganske det samme maa gjælde nye lovbestemmelser, hvorved adgangen til æresopreisning i noget tilfælde stenges eller

²¹ Det sier sig selv, at enhver straffedom, selv om straffen er en ublandt formuesstraf, ved at erklære den dømte for en lovovertræder, berører hans personlige, ikke blot hans økonomiske retssfære.

Bredo Morgenstjerne:
"Lærebok i den norske statsforfatningslære" II

118635

811